

Carl A. Grant & Christine E. Sleeter, Doing Multicultural Education for Achievement and Equity.

New York: Routledge, Taylor & Francis Group, 2007., 267 p.

Multikulturalno obrazovanje za uspješnost i pravednost knjiga je autora Carla A. Granta i Christine E. Sleeter, koji su sigurno „ikone multikulturalizma” u svijetu obrazovanja nastavnika na svim razinama. Carl A. Grant profesor je na Sveučilištu Wisconsin Madison, na Odjelu za afroameričke studije i Odjelu za kurikulum i nastavu. Ujedno je i predsjednik Nacionalne udruge za multikulturalno obrazovanje (National Association for Multicultural Education, NAME). Christine E. Sleeter je profesor emeritus na Koledžu za stručne studije Kalifornijskoga državnoga sveučilišta (Monterey Bay).

Knjiga je koncipirana kao interaktivni priručnik koji nudi različite putove „razgovora” s čitateljem. Namjera autora je pomoći učiteljima da istraže i razviju načine boljeg obrazovanja te pronađu odgovore na svakodnevna pitanja o obrazovanju u multikulturalnim sredinama. Namijenjena je učiteljima koji obrazuju i odgajaju učenike čije različitosti (podrijetlo, spol, rasa, klasa, seksualna orijentacija, jezik, kultura) odražavaju multikulturalnost zajednice i ne bi trebale ni u jednom slučaju utjecati na kvalitetu rada nastavnika ni na međusobne odnose u školi. Različite dimenzije poučavanja u razredu te vrjednovanje postignutog znanja u kontekstu različitosti i pravednosti, upućuju učitelje na to kako istražiti i razviti sebe kao osobu i sebe kao učitelja, posebno se koristeći svojim znanjem, vještinama i stajalištima, a sve kako bi postali bolji učitelji.

Multikulturalno obrazovanje učenika, njihove različitosti i identitet za autore predstavljaju velik korak u reformi obrazovanja i duboko su ukorijenjeni u etničkim i ljudskim pravima svakog člana zajednice „drugačijih”. Čitatelji – učitelji, čitajući knjigu, slijede odnose učitelj – učenik – društvo. Pritom prolaze 17 „temeljnih pojmova” koji povezuju ideje i rasprave o multikulturalnom obrazovanju i uspjehu te osam poglavlja u kojima je riječ o svakodnevnim događajima; radi objašnjavanja kompleksnosti koja iz njih proizlazi te načina kako će

ih učitelji shvatiti i preuzeti kao moguće prijedloge u svom radu.

Svako poglavlje ima četiri dijela: počinje s pitanjima na koja se traži odgovor, zatim se razrađuje tema s izmišljenim likovima i situacijama, slijedi „stavljanje u praksu”, gdje se pokazuje kako concept funkcionira u stvarnim situacijama, a na kraju su navedene upute za kreiranje vlastitog plana rada. Prva tri poglavlja knjige usmjerena su na učitelje i njihovo poučavanje, a sljedeća poglavlja, od četvrtog do osmog, bave se učenicima i njihovim odnosima u sociokulturnom kontekstu multikulturalne zajednice.

U prvom poglavlju, pod nazivom „Postati izvanredan učitelj”, autori ističu dvije važne činjenice: kritičko istraživanje samoga sebe (temelj br. 1), kroz pronalaženje razloga zbog kojih se želi postati učiteljem, shvaćanje vlastitog svijeta kroz svoj identitet i kulturu, te razvijanje filozofije za dobro multikulturalno obrazovanje (temelj br. 2). Riječ je o tomu kakvu viziju o sebi kao učitelju imamo, koju smo najvažniju sposobnost unijeli u svoju profesiju te je li se stajalište o tome tijekom vlastitog školovanja mijenjalo.

U drugom poglavlju, „Učenici i uspjeh”, autori razmatraju ideju gdje je učenik središte učenja i poučavanja, te što je uspjeh i što potiče uspjeh učenika. Učitelji često pretpostavljaju što motivira učenike, olakšava im put do uspjeha te potiče njihova postignuća. U multikulturalnim sredinama boja kože, podrijetlo, religija ili bilo što drugo ne smije biti razlog za uspjeh ili neuspjeh učenika. Autori naglašavaju kako različitost u „svijetu učenika” učiteljima daje mogućnost da shvate kako su mladi ljudi prisutni i žele sudjelovati u obrazovanju, bez obzira na razlike kojih su i te kako svjesni. Učitelji trebaju slušati što učenici govore, ali i „slušati” što rade, kako se ponašaju, jezik tijela, šaputanje, pa čak i tišinu. To znači da bi se trebali približiti učenicima, gradeći međusobne odnose bez barijera i

predrasuda, jer će ih na taj način učenici prihvatiti (temelj br. 3). Kako bi učitelji razumjeli potrebe i individualne razlike svojih učenika, trebaju usmjeriti pozornost na svakog učenika posebno. Naime, cilj i smisao njihova rada je potaknuti uspjeh svakog učenika. Rezultati takvog rada pokazuju kako učenici uče.

U trećem poglavlju, „Traganje za pravednošću u školi i društvu”, autori kroz društvo i institucije istražuju kako multikulturalni kontekst utječe na rad škole. Definicija „pravednost nužno ne znači ravnopravnost”, u kontekstu školske reforme kao proizvoda politike i kulture društva, upućuje na isticanje odnosa *pravednosti* i *prednosti* u obrazovnoj politici države. Autori ističu da postoje razlike u dostupnosti visokokvalitetnih škola, nejednakosti u dostupnosti obrazovnih resursa, nejednakosti u dostupnosti ekonomskih resursa, praznine u učenju i postizanju uspjeha idr. Kao pomoć učiteljima, da „vide rupe” i utvrde kako ih „zatvoriti”, nude mogućnost postizanja cilja putem uočavanja razlika u odnosu na maštovitost društva i obrazovne rupe (temelj br. 4), bez „iluzija o napretku”. Naprotiv, rijetko je o razumijevanju što je multikulturalno obrazovanje danas te izgradnja vlastitog odnosa prema prazninama u obrazovanju (temelj br. 5) putem trajnog obrazovanja.

U četvrtom poglavlju, „Građenje odnosa u razredu koji potiču uspješnost”, pozornost autora usmjerena je na međusobne odnose učenika te učitelja i učenika. Učitelji imaju odgovornost stvoriti pozitivan odnos u zajednici različitih. To se postiže gradnjom povjerenja: putem pravilnog donošenja odluka i rješenja u reguliranju sukoba (temelj br. 6), kroz pomoć učenicima oko predrasuda i stereotipa (temelj br. 7) i koristeći zajedničko učenje u grupama bez obzira na spol, rasu, sposobnost ili nesposobnost (temelj br. 8). No učitelji trebaju paziti na „početničke pogreške”, poput pretjerane discipline i autoritarnosti radi održavanja kontrole u razredu. Za sve postoji dijalog, iznošenje stajališta i iskazivanje mišljenja, bez nametanja preduvjeta radi postizanja uspjeha.

U petom poglavlju, „Koristeći *imovinu* učenika za lakše postizanje boljeg uspjeha” autori ističu: učenici dolaze s kognitivnom, psihičkom, jezičnom, kulturnom i drugom *imovinom*, koja sigurno olak-

šava buduće učenje, a učitelji im trebaju pomoći da je dalje „razviju i povećaju”. Pritom je društveni i interkulturalni izazov učiteljima da iskoriste svoje mogućnosti i znanja kako bi naučili kako jednako poučavati sve učenike, bez obzira na njihovo podrijetlo i kulturu kojoj pripadaju. U gradnji međusobnih odnosa važno je isticati interese i obrazovanje (temelj br. 9), načine učenja (temelj br. 10), jezike kao dragocjenu pomoć (temelj br. 11) te povezanost roditelja i zajednice (temelj br. 12).

U šestom poglavlju, „Planiranje kurikuluma – multikulturalnost”, autori postavljaju učiteljima glavno pitanje: kako upravljati sa svim proturječnim pravcima kada odlučimo što poučavati – „što učitelji poučavaju, a što učenici uče”? Oslanjajući se na multikulturalnost kao kontekst u planiranju kurikuluma, kroz razvoj novog „wellness” koncepta za „zdraviji kurikulum” (temelj br. 13), autori izdvajaju nekoliko modela:

1. sudjelovanje, prihvaćanje i humani odnosi;
2. marginalne grupe (etnički studiji, ženski studiji i izdvojene grupe);
3. transformirajuća multikulturalnost;
4. socijalni rad, socijalna obnova, antirasizam.

Osim toga, resursi koji podupiru ciljeve poučavanja (temelj br. 14) razmatraju standarde i implikacije koji utječu na razvoj kurikuluma iz perspektive multikulturalnosti.

U sedmom poglavlju, „Provjeravanje i ocjenjivanje”, istražuju se načini vrednovanja naučenog s obzirom na tri različita pristupa: kurikulum temeljen na vrednovanju, testiranje na kraju usvojene cjeline i testovi standardizirane uspješnosti. Autori smatraju da si učitelji prije testiranja trebaju postaviti nekoliko važnih pitanja: kako znaju da su njihovi učenici naučili građivo, kako znaju da je njihova strategija poučavanja jednako uspješna za sve učenike te koja je forma provjeravanja naučenoga najkorisnija i najpravednija, ujedno poštujući razlike među učenicima. Zbog toga autori naglašavaju kako valja rabiti pravilno vrednovanje (temelj br. 15). To znači da učitelji ne bi trebali smišljeno poučavati učenike radi testiranja i ocjenjivanja znanja te postizanja što boljeg uspjeha na testovima, već bi to trebalo biti mjerilo za identificiranje ispodprosječnih učenika i učenika kojima treba dodatna pomoć. Preporuka je autora da se učitelji služe meto-

dom autentičnog vrednovanja - trebaju napraviti "portfolio" svakog učenika, koji bi sadržavao podatke o uloženom trudu, napretku i uspjehu u svim područjima.

U osmom poglavlju, „Poduzimanje aktivnosti u razredu i izvan razreda”, autori se nadaju da će knjiga bar malo utjecati na stajalište učitelja o tome kako postati izvrstan učitelj u multikulturalnoj sredini, u kojoj su važni međusobni odnosi u školi, razredu, među učiteljima, učenicima i roditeljima. Učitelji bi trebali brižno graditi i čuvati odnose među pripadnicima različitih kultura u svom razredu. Kako bi to postigli, trebaju primjenjivati još dva temeljna načela: razvijati kritičku svijest kod učenika (temelj br.16) i sudjelovati u razvoju demokracije (temelj br. 17).

Knjiga *Doing Multicultural Education for Achievement and Equity* priručnik je za svakog učitelja jer, kako tvrde autori, „...čak i kad vjeruješ da su djeca samo djeca, da njihovo porijeklo nije važno i dalje ćeš tumačiti sebi svoje učenike i njihovo porijeklo objašnjavati, a ta objašnjavanja će odrediti tvoje poučavanje”. Pisana razumljivo i jednostavno, navodeći dosta primjera o svakodnevnim problemima koji traže brza rješenja, knjiga pruža pomoć te priprema i upućuje učitelje kako se mogu razviti, razumjeti i povezati različite kulture, radi uspješnosti i pravednosti u poučavanju. Korisna je i kao priručnik studentima, budućim učiteljima u multikulturalnim sredinama, gdje se učenici ne razlikuju samo po spolu, podrijetlu, sklonostima, mogućnostima, religiji, rasi, kulturi, već su jednostavno „drugačiji”.

Dijana Drandić